

Eksponeeringsvurdering

Modelleringsmetoder
(Human toks)

Plan for timen

Generelt om inntaksberegninger

- Hvilke data er tilgjengelig?
  - Data for stoffinnhold i mat
  - Data for hvor mye vi spiser
- Beregningsmetode

Eksempler

- Viktige ting å ta hensyn til

Oppsummering

Overvåking av inntak av fremmedstoffer

Data for
konsum

Data for
stoffinnhold

Kostberegningssystem

Stoffinntak

Vurdering i forhold til
referanseverdier (PTWI, ADI)

Kildematvarer

- Matvarer som spises ofte og/eller i store mengder
- Matvarer som inneholder høye konsentrasjoner av det aktuelle fremmedstoffet

HVA INNEHOLDER MATEN?

- GRENSEVERDIER
- OPPLYSNINGER FRA PRODUSENTER (TILSETNINGSTOFFER, AROMASTOFFER)
- ANALYSEDATA

HVA SPISER VI I NORGE?

- MATFORSYNINGSTATISTIKK, DATA FRA FORBRUKSUNDERSØKELSER - GJENNOMSNITT FOR BEFOLKNINGEN

DATA FRA NASJONALE KOSTHOLDSUNDERSØKELSER

- NORKOST (VOKSNE)
- UNGKOST (BARN)
- SPEDKOST/SMÅBARNKOST
- FISK- OG VILT UNDERSØKELSENE
- ANDRE KOSTHOLDSUNDERSØKELSE

NORKOST 1997

Sosial- og helsedirektoratet og Mattilsynet

- Landsrepresentativ
- Alder 16-79 år
- 2 672 deltakere
- Matvarefrekvenser m/mengder
- Beskriver det "vanlige" kostholdet

UNGKOST 2000

Sosial- og helsedirektoratet og Mattilsynet

- Landsrepresentativ
- Alder 4-, 9- og 13-åringer
- n=391 (4år), n=815 (9år), n=1005 (13år)
- 4-dager kostregistrering

Fisk- og viltundersøkelsen

Folkehelse og Mattilsynet, 1999-2002

- Tre trinn: Landsrepresentativ (del A), kyst-og innlandsstrøk (del B), dybdeundersøkelse (del C)
- Del A og B, frekvensspørreskjema blant 10000 individer (60% repr. 55% deltok)
- 196 høykonsumenter i del B → del C
- Blod- og urinprøve, hele kostholdet

INNTAKSBEREGNINGER- TRINNVIS TILNÆRMINGSMÅTE

TRINN 1, ET GROVT ESTIMAT:

- DATA FOR KONSUM + MAX MENGDE I FLG. REGELVERK

TRINN 2, BRUK AV MER DETALJERT DATA

- DATA FOR KONSUM + ANALYSERT INNHOLDT

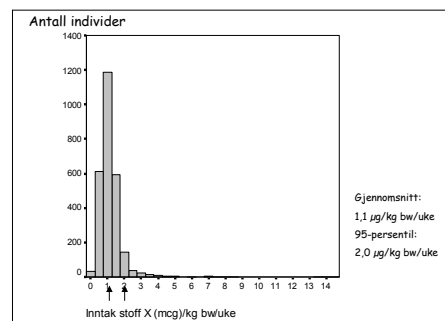
TRINN 3, BRUK AV MER DETALJERT DATA

- BRUK AV F EKS. MARKEDSDATA

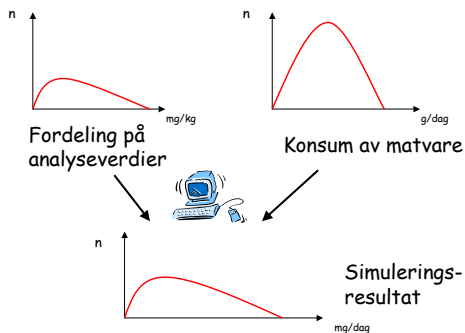
ESTIMERT INNTAK BASERT PÅ INDIVIDUELT KONSUM

1. FOR HVER MATVARE:
HVER DELTAKERES KONSUM * INNHOLD
2. INNTAKET FRA HVER MATVARE SUMMERES
FOR HVERT INDIVID
3. INNTAK / KROPPSVEKTEN
4. DISTRIBUTJON LAGES BASERT PÅ ALLE
INDIVIDUELLE INNTAK.

ESTIMERT INNTAK BASERT PÅ INDIVIDUELT KONSUM (forts)

PROBABILISTISK METODE

EKSEMPEL 1: KADMIUM

HVILKE MATVARER?

- KORNPRODUKTER (spesielt fra hvete)
- POTETER og ROTFRUKTER
- INNMAT
(Fisk/kjøtt relativt lite, fra 0,1-2 $\mu\text{g Cd}/100\text{ g}$, men nyre fra reinsdyr fra 400-600 $\mu\text{g Cd}/100\text{ g}$)
- SKALLDYR
(ex. krabbe, 250g spiselig: Snitt 280 $\mu\text{g Cd}$, men kan inneholde betydelig høyere mengder)
- SKOGSOPP (variasjonen mellom typer)

(PTWI: ca 400 $\mu\text{g Cd}$ person á 60 kg)

Rimsopp
Snitt 389 $\mu\text{g/l}$ (n=13)
(80-1045 $\mu\text{g/l}$)

Steinsopp: 127 $\mu\text{g/l}$
Traktkantarell: 91 $\mu\text{g/l}$
Kantarell: 24 $\mu\text{g/l}$

INNTAK AV KADMIUM

DATA: FISK OG VILT A,B + NORKOST
ANALYSEVERDIER (GJENNOMSNIITT)

A.

- Snitt: 1,4 $\mu\text{g/kg}$ k.v./uke
- Høyt: 2,5 $\mu\text{g/kg}$ k.v./uke

B, KYST.

- Snitt: 1,5 $\mu\text{g/kg}$ k.v./uke
- Høyt: 3,0 $\mu\text{g/kg}$ k.v./uke

B, INNLAND.

- Snitt: 1,4 $\mu\text{g/kg}$ k.v./uke
- Høyt 3,4 $\mu\text{g/kg}$ k.v./uke

Snitt: Ca 20 % av PTWI
Høyt: 36-49% av PTWI

Andre faktorer som man bør ta hensyn til:

Grad av absorpsjon varierer med ernæringsstatus:

- Lave jernlager -økt absorpsjon
Fertile kvinner en risikogruppe!
- Kalsium (andre næringsstoffer slik som kobber, sink ?)
- Vitamin C ?

Andre kilder til eksponering?

Røyking!

20 sigaretter/dag $\rightarrow$ 3 μg

- minst 50% blir absorbert)
- jfr. Daglig inntak fra mat - ca 10-11 μg ,
hvorav 1-2 μg blir absorbert

Annen kilde: Luft

EKSEMPEL 2. AKRYLAMID

AKTUELLE MATVARER:

- POTETGULL
- FRENCH FRIES/STEKTE POTETER
- BRØD/KNEKKEBRØD/SMÅKAKER
- KAFFE

DATA FRA NORKOST - MEN SIER IKKE NOE OM TILLAGINGSMÅTER I HJEMMET!

AKRYLAMID GENOTOKSISK → MANGLER ADI/PTWI
(MODELLER: EKSPONERING 0,36 µg/kg k.v./dag KAN GI 30 NYE KREFTTILFELLE/ÅR - KONSERVATIVT ESTIMAT)

EKSEMPEL 3. INNTAK AV BENZOSYRE

- AKTUELLE MATVARER: MANGE MATVARER SOM INNGÅR I NORSK KOSTHOLD
- RISIKOGRUPPER - BARN/UNGDOM
PGA BRUS-/SAFTDRIKKING + LAVERE KROPPSVEKT ENN VOKSNE

RESULTATET FRA 1997:
INNTAKET HOS 13-ÅRINGER DOBBELT SÅ HØYT SOM
INNTAKET HOS VOKSNE

GJENNOMSNIITT: 1,8 MG/KG K.V./DAG
95-PERSENTILEN: 4,7 MG/KG K.V./DAG
ADI: 5 MG/KG K.V./DAG

EKSEMPEL 4. INNTAK AV KUNSTIGE SØTSTOFFER

AKTUELLE MATVARER:

- ULIKE MERKER AV BRUS/SAFT
  - BORDSØTNINGSMIDLER
  - DESSERTER
  - PASTILLER/DROPS
- } Viktigste kilder

ANALYSEDATA PÅ MERKENIVÅ

- SPESIAL UNDERSØKELSE PÅ KONSUM AV KUNSTIG SØTETE PRODUKTER
- RISIKOGRUPPER: DIABETIKER, BARN OG UNGE

EXEMPEL 5. INNTAK AV BLY

Inntaket av bly via kostholdet lavt i forhold til PTWI, men ...

Grenseverdi for utlekking:

4 mg bly/liter

Oppsummering

- Kildematvarer?
- Grenseverdier for innhold? Analyseverdier?
- Data for konsum?
- Risikogrupper i befolkningen?
- Gjennomsnittlig og høyt inntak? (alle og konsumenter)

Oppsummering (forts.)

- Grenseverdier for inntak (ADI, TDI, PTWI)?
- Andre kilder for inntak enn mat?
- Andre ernæringsmessige hensyn å ta?